

Gemeenten in positie

Deskundigenbijeenkomst netcongestie
23 september 2025

Standpuntnotitie

Inleiding

De transitie naar een nieuw energiesysteem gaat niet zonder slag of stoot. De toenemende vraag naar én aanbod van elektriciteit zorgt voor grote problemen op het elektriciteitsnet: leveringszekerheid, aansluitstops en wachtrijen voor grootverbruikers en op korte termijn ook voor kleinverbruikers. Hierdoor komen publieke taken om wonen, werken en mobiliteit mogelijk te maken onder druk te staan.

Stilstand is achteruitgang

Gemeenten ondervinden dit in het dagelijks leven als geen ander. Die nieuwbouwwoning, die bedrijfsuitbreiding, die sporthal, die energiecoöperatie die moet wachten. Warmtenetten kunnen niet worden uitgerold, de lokale economie kan niet groeien noch verduurzamen, gebiedsontwikkeling valt stil en de betaalbaarheid van de energierekening voor haar inwoners komt in het gedrang. Dit allemaal terwijl de klimaatverandering niet pauzeert, het internationale speelveld bedreigend is, en de economie van de toekomst om oplossingen vraagt.

Gemeenten vervullen een sleutelrol bij het verwezenlijken van een gezonde en

toekomstbestendige leefomgeving waarin gewoond, gewerkt en verplaatst kan worden. Echter bevinden zij zich steeds vaker in een afhankelijkheidspositie ten opzichte van de keuzes en prioritering van netbeheerders. Ook worden zij belemmerd in haar regierol in de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. Daarom doet de VNG een oproep om gemeenten hun belangrijke rol te laten pakken als gelijkwaardige partner 'aan tafel'.

Lokaal energiesysteem vormgeven

De VNG herkent veel in de 'Kamerbrief Decentrale Ontwikkeling van het Energiesysteem', vooral het uitgangspunt van decentrale ontwikkeling van het energiesysteem. Gemeenten willen bijdragen om dit nieuwe energiesysteem vorm te geven:

- Energetisch, want hoe meer vraag en aanbod elkaar op lokaal en regionaal niveau vinden, hoe weerbaarder het wordt.
- Ruimtelijk, omdat gemeenten de regie hebben bij gebiedsontwikkeling. Zij kunnen energie integraal kunnen afwegen tegenover andere opgaven en integreren.
- Sociaal-maatschappelijk, doordat gemeenten kunnen sturen op samenhang en slimme oplossingen in samenwerking met inwoners en bedrijven.

Wat hebben gemeenten daarvoor nodig?

We moeten het hiervoor wel anders gaan aanpakken. Wij ervaren een crisisaanpak die vooral gericht is op sneller bouwen. Het verzwaren van de elektriciteitsnetten heeft een grote impact op de schaarse ruimte. De huidige aanpak, met sterke focus op verzwaren, leidt ook tot oplopende wachtrijen en oplopende (maatschappelijke) kosten. Wij willen dat meer ingezet wordt op data delen en beter benutten van het net, en dat keuzes worden gemaakt in de integraliteit van het toekomstige decentrale energiesysteem.

Zet in op besparen en beter benutten

Om de ruimtebehoefte te reduceren moeten we meer inzetten op energie besparen en slimmer benutten. Beter benutten bespaart kosten, materiaal en arbeid, en haalt eerder de rem van de woningbouw en economische ontwikkeling. Gemeenten kunnen de netbeheerders daarbij helpen, onder andere door ondernemers en inwoners te betrekken bij lokaal eigendom en door energiegemeenschappen en energiehubs te faciliteren.

Data delen met gemeenten

De VNG wil daarnaast dat data breder beschikbaar komen, ook voor gemeenten. De gemeenten worden in verschillende gradaties geconfronteerd met 'netcongestie' zonder dat zij in alle gevallen voldoende inzicht hebben in de omvang en ernst daarvan.

Zij zijn de eerste overheid maar krijgen geen inzicht waar het knelpunt zich bevindt, wanneer in de tijd het knelt en de overschrijding van de belastbaarheid van het net. Hele gebieden worden ondertussen wel op slot gezet.

Door middel van goede data-uitwisseling krijgen gemeenten beter inzicht in inzicht en begrip van de omvang van het probleem. Op basis daarvan kunnen de overheden en netbeheerders gezamenlijk gefundeerde keuzes maken. Het draagt bij aan het realiseren van de energietransitie, waaronder het verzwaren van de elektriciteitsnetten, tegen de laagst maatschappelijke kosten en daarmee kan het bijdragen aan het beheersen van de energiekosten voor de eindgebruikers of wel betaalbaarheid.

Gemeenten als gelijkwaardige partner aan tafel

Er is maar één fysieke ruimte. Energie-infra, woningbouw, defensie, water, landbouw en natuur concurreren allemaal om de schaarse ruimte boven en onder de grond. De beste plek om balans te zoeken én lokaal draagvlak te vinden is binnen het

lokale bestuur. Natuurlijk in samenwerking met netbeheerders, provincie en rijk.

- Onze oproep is daarom: laat gemeenten die sleutelrol pakken, als gelijkwaardige partner 'aan tafel'.

Aanpak netcongestie vraagt om keuzes en draagvlak

Netcongestie is niet een losstaand iets, maar is ongewenst onderdeel van de langetermijnvisie van het decentrale energiesysteem. Wij willen dat keuzes worden gemaakt in het licht van het integrale energiesysteem.

Daarom willen gemeenten dat er **systeemoplossingen** worden gezocht: elektriciteit, warmte, collectieve oplossingen, inclusief opslag van energie. Er moet regie komen op opslag, zodat bedrijven en inwoners gemakkelijker energie kunnen delen en opslaan, bijvoorbeeld via buurtbatterijen, gedeelde laadpleinen, een gedeelde aansluitcapaciteit of uitwisseling tussen bedrijven.

Maar ook **maatwerkoplossingen** zoals energiehubs zijn belangrijk. Daarvoor moeten warmtesystemen betaalbaar en rendabel zijn voor inwoners en (publieke) warmtebedrijven. Hier liggen lokale kansen. Bedrijven op een bedrijventerrein naast een woningbouwlocatie zullen sneller bereid zijn om gebruikersprofielen en capaciteit te delen, te investeren in hernieuwbare opwek en opslag als dit financieel aantrekkelijk is. Als windmolens en zonnevelden nodig zijn om de energiebalans sluitend te maken, ligt het draagvlak-verhogende verhaal voor het grijpen. En draagvlak leidt tot versnelling.

Kortom

Om netcongestie tegen te gaan en tegelijkertijd toe te werken naar het energiesysteem van de toekomst zullen we het anders moeten gaan aanpakken. Een toekomstbestendig energiesysteem vraagt, meer dan ooit, om duurzame lokale en regionale oplossingen.

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

september 2025